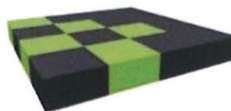

quick scan flora en fauna

onderzoek naar beschermde natuurwaarden
ten behoeve van ruimtelijke ontwikkelingen

locatie Leidsche Rijn, Centrum Noord, Utrecht
rapportnummer 200834

ijzerman advies
ruimtelijke ordening & ecologie

quick scan flora en fauna

Locatie Leidsche Rijn, Centrum Noord, Utrecht
rapportnummer 200834

Projectleider: S.J. IJzerman

Datum: 25 maart 2008

Opdrachtgever: Gemeente Utrecht

Contactpersoon: P. van der Meer

ijzerman advies
ruimtelijke ordening & ecologie

postbus 2189
5000 CD Tilburg
e sander@landshappers.nl
t 013 5821 401
f 013 5821 402
m 06 38506432
ABNAMRO bank 540540463
KvK Tilburg 18091360
BTW NL1508.15.591.801

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Doel	4
Plangebied	5
Werkwijze	9
Wettelijk kader: gebiedsbescherming	10
Wettelijk kader: soortenbescherming	10
Natuurwaarden	11
Gebiedsbescherming	11
Soortenbescherming	11
Advies	17
Bronnen	18
Bijlage: natuurloket	19

Inleiding

Doel

De gemeente Utrecht verzocht bureau IJzerman advies een quick scan flora en fauna op te stellen voor de locatie Leidsche Rijn, Centrum Noord te Utrecht.

Bij ruimtelijke ingrepen dient in kaart te worden gebracht of de actuele natuurwaarden van de locatie worden bedreigd. In deze ecologische inspectie wordt vooraf een inschatting gemaakt van de effecten die toekomstige ruimtelijke ingrepen op de actuele beschermde natuurwaarden zullen hebben. Daarnaast wordt ook vanuit het oogpunt van planologische gebiedsbescherming naar de locatie gekeken.

De ecologische inspectie levert een aantal duidelijke adviezen die betrekking hebben op de te volgen procedures en handelingen (zoals bijvoorbeeld, een aanvullend onderzoek of een ontheffing op de Flora- en faunawet, een vergunning Natuurbeschermingswet, of een goedgekeurde gedragscode).

Plangebied

Het plangebied is gelegen ten noorden van de Hoeweweg, ten westen van de A2 en oostelijk van de Jazzsingel. De locatie wordt ingesloten door de snelweg enerzijds en bouwlocaties anderzijds. Het plangebied is in gebruik als zand- en slibdepot voor diverse bouwprojecten. Langs de randen staat hier en daar wat brandnetel of riet, de vegetatie duidt op verstoorde situaties. Overige groenstructuren ontbreken. De locatie heeft een zeer dynamisch en tijdelijk karakter; het is veel bereden door zware voertuigen, sloten worden nieuw gegraven en verlegd. Het overgrote deel van de locatie bestaat uit zand.

Het weiland zoals aangegeven op de luchtfoto is afgegraven. De bestaande sloot in het midden van het perceel heeft dit jaar eenmaal droog gestaan.

De geplande ontwikkelingen voor het plangebied zijn onbekend.

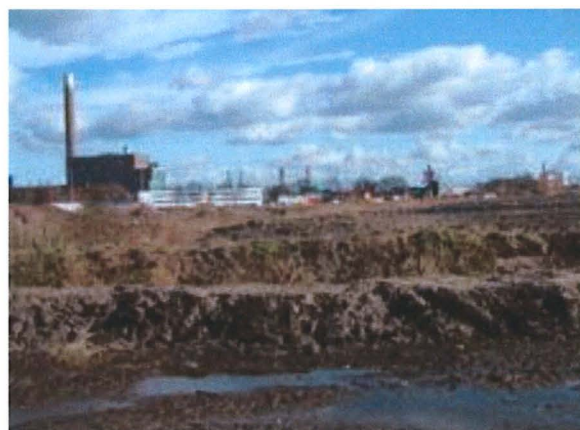

Afbeelding 1: globale ligging planomgeving (Bron: Topografische Dienst 2000-2003)

Afbeelding 2: gedetailleerde ligging

Afbeelding 3: enkele beelden van de planlocatie

Afbeelding 4: enkele beelden van de locatie

Werkwijze

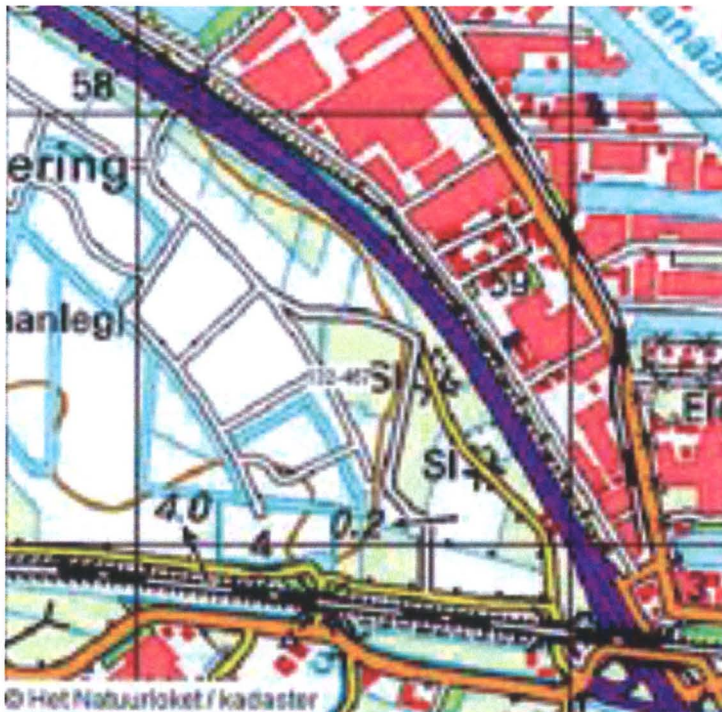
De ecologische inspectie bestaat uit een veldinspectie, een deskstudie en een rapportage.

De veldinspectie heeft plaats gevonden op 28 februari 2008. Hierbij werd de ecologische potentie van de locatie in relatie met het mogelijke voorkomen van beschermde soorten (ook in de directe omgeving) onderzocht. Er is vlakdekkend gezocht naar sporen van zoogdieren en vogels (uitwerpselen, nesten, krabsporen en pootafdrukken). Daarnaast is er gezocht naar plantenresten of beginnende vegetaties.

Op de locatie is gesproken met de opzichter.

Op 30 maart heeft er een inventariserend onderzoek plaatsgevonden naar beschermde vissoorten, specifiek naar kleine- en grote modderkruiper en bittervoorn. Er is steekproefsgewijs gemonsterd door middel van elektro visapparaat (DEKA 3000) vissen en schepnet. De bovengenoemde beleidsrelevante soorten zijn hiermee in smalle wateren (tot 8 meter breed) goed en eenvoudig te vangen. Het vissenonderzoek is uitgevoerd door Fabrice Ottburg en Sander IJzerman.

De deskstudie richt zich op bekende verspreidingsgegevens (Natuurloket, diverse atlanten) en ruimtelijke plannen (lokaal, provinciaal, nationaal en Europees) die relevant zijn voor deze locatie. Hierbij is Natuurloket ook geraadpleegd. Natuurloket is een initiatief van het Ministerie van LNV en de Vereniging Onderzoek Flora en Fauna. Het bestaat uit een database waarin globale gegevens over de verspreiding van beschermde planten en dieren zijn opgenomen. Vaak zijn de gegevens afkomstig van vrijwilligers en meestal op het niveau van één vierkante kilometer nauwkeurig. Daarnaast is gebruik gemaakt van de internetsite www.waarneming.nl. Deze is weliswaar niet compleet, maar geeft een beeld van recente losse waarnemingen. In deze deskstudie zijn de gegevens van het Natuurloket en [waarneming.nl](http://www.waarneming.nl) indicatief gebruikt.

Speciale aandacht is uitgegaan naar trek- en wintervogels in het gebied. Specifiek is gekeken naar gestuwde trek van soorten zoals Zwarte Stern, Bruine Kiekendief, Purperreiger en Lepelaar. Als bronnen hierbij zijn het rapport: *Een kwart eeuw Punt-Transsect-Tellingen van wintervogels in Nederland (1980-2004)*, SOVON 2005/2, de website www.trektellen.nl, en het boek *Atlas van de Vogeltrek*, Vogelbescherming 2007, gebruikt.

Een locatie wordt zowel vanuit het oogpunt van de soortbescherming (Flora- en faunawet) als de gebiedsbescherming (Vogel- en Habitatrichtlijn, Ecologische Hoofdstructuur en de Natuurbeschermingswet 1998) onderzocht. Hierbij is rekening ge-

houden met de meest recente wijzigingen van de Natuurbeschermingswet 1998 van begin oktober 2005. Indien de geplande ruimtelijke ontwikkelingen in een gebied bekend zijn, worden deze vermeld en worden de effecten op de natuurwaarden in dit licht bekeken. Indien de exacte ruimtelijke ontwikkelingen nog niet bekend zijn, wordt bij de beschrijving van de effecten op de natuurwaarden uitgegaan van definitief versturende handelingen (kappen van bomen en struiken, afgraven van de grond, sloop van bebouwde structuren).

Wettelijk kader: gebiedsbescherming

Gebieden kunnen beschermd zijn doordat ze zijn opgenomen in de Natuurbeschermingswet 1998. Vanaf begin oktober 2005 zijn hierin ook alle Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijn-gebieden opgenomen als Natura 2000-gebieden.

Activiteiten die van invloed kunnen zijn op de instandhoudings-doelstellingen van een Natura 2000-gebied moeten door Gedeputeerde Staten beoordeeld worden alvorens een vergunning voor de activiteit kan worden verleend. Dit geldt dus ook voor activiteiten die plaatsvinden buiten de beschermde gebieden. Van deze activiteiten moet worden bepaald of er sprake is van externe werking of cumulatie. Bij een vergunningsaanvraag is een zogenaamde passende beoordeling of een verstorings- of verslechteringstoets gewenst.

Daarnaast kunnen gebieden zijn opgenomen in de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

Wettelijk kader: soortenbescherming

Een aantal zeldzame en/of kwetsbare plant- en diersoorten wordt door de Flora- en faunawet beschermd. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van de in het wild levende planten- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn. Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV).

De Flora- en faunawet bevat een aantal verbodsbepalingen om er voor te zorgen dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust worden gelaten. Voor ruimtelijke ingrepen zijn dit meestal:

- Artikel 8: Het is verboden (beschermde) planten te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
- Artikel 9: Het is verboden (beschermde) dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- Artikel 10: Het is verboden (beschermde) dieren opzettelijk te verontrusten.
- Artikel 11: Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van (beschermde) dieren te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

De mate van bescherming hangt af van het voorkomen van de soorten in Nederland. Er zijn drie beschermingsregimes¹ ingesteld:

- Voor algemeen voorkomende soorten geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling op de Flora- en faunawet;
- Voor minder algemene soorten geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling als de werkzaamheden gebeuren volgens een door de minister goedgekeurde gedragscode. Indien dit niet gebeurt is een ontheffing op de Flora- en faunawet nodig. De ontheffingsaanvraag wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort' (zgn. lichte toets).
- Voor strikt beschermde soorten moet een uitgebreide toets worden gedaan. Bij onder andere ruimtelijke ingrepen wordt het noodzakelijk geacht een toets te verrichten en ontheffing te hebben vóór uitvoering van de werkzaamheden. Ontheffingen worden slechts verleend wanneer er sprake is van een in of bij de wet genoemd belang (zoals de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling), er geen andere bevredigende oplossing voor de ingreep bestaat en er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

De eerste stap om de effecten van de ingreep op beschermde soorten te achterhalen is een onderzoek naar de mate waarin beschermde soorten voorkomen of gebruik maken van het plangebied.

¹ Ministerie van LNV, Toelichting tabellen soorten Flora- en faunawet, maart 2005

Natuurwaarden

Gebiedsbescherming

De planlocaties liggen niet in de Ecologische Hoofdstructuur of in of nabij een Vogel- of Habitatrichtlijngebied of overig beschermd natuurgebied. Vanuit het bestaande provinciale of rijksnatuurbeleid rust er geen planologische gebiedsbescherming op de locaties.

Soortenbescherming

Flora

Tijdens de veldinspectie werden geen beschermde of bedreigde plantensoorten of resten hiervan op de planlocatie aangetroffen. Deze worden hier op basis van de aanwezige biotopen (voedselrijke, verstoorde, braakliggende bouwlocatie met veel dynamiek in vochtigheid en herinrichting) en op basis van bekende verspreidingsgegevens ook niet verwacht.

De locatie is ongeschikt als vaste groeiplaats voor strikt beschermde plantensoorten. De drie beschermde soorten die het natuurloket aangeeft komen niet voor op de planlocatie. Hoewel deze soorten (categorie FF) beschermd zijn, worden zij niet bedreigd in hun voorkomen en staan vermeld in tabel 1² van de toelichting tabellen soorten Flora-en faunawet. Hiervoor geldt een vrijstelling op de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen (AMvB artikel 75, tabel 1). Aan deze vrijstelling zijn verder geen eisen verbonden.

Amfibieën, vissen en reptielen

Tijdens de inspectie zijn er geen amfibieën, vissen of reptielen aangetroffen in het plangebied. Mogelijk komen er op de planlocatie enkele algemene amfibieënsoorten, zoals bruine kikker (*Rana temporaria*), bastaardkikker (*Rana klepton esculenta*), kleine watersalamander (*Lissotriton vulgaris*) of gewone pad (*Bufo bufo*) voor. Hoewel deze soorten beschermd zijn, worden zij niet bedreigd in hun voorkomen en staan vermeld in tabel 1 van de toelichting tabellen soorten Flora-en faunawet. Hiervoor geldt een vrijstelling op de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen (AMvB artikel 75, tabel 1). Aan deze vrijstelling zijn verder geen eisen verbonden.

De planlocatie is momenteel theoretisch geschikt als voortplantingslocatie voor de strikt beschermde rugstreeppad (*Bufo calamita*). Rugstreeppadden zijn typische pioniersoorten en geven de voorkeur aan een zekere dynamiek in hun leefomgeving. Deze dynamiek is ook te vinden op bouwterreinen met een tijdelijke inrichting. Voor hun voortplanting maken de dieren gebruik van pas gegraven wateren op braakliggende gronden. Door de geïsoleerde ligging, is de kans dat de rugstreeppad het plangebied zal koloniseren uiterst klein.

De opzichter gaf aan dat in de bezink-bassins onlangs geschept is naar beschermde soorten en dat er soorten als "modderkruipers" uit naar voren kwamen.

Wanneer er werkelijk beschermde soorten in deze bassins voorkomen is de procedure als volgt:

Deze dieren komen van een andere bouwlocatie en zijn in een niet natuurlijke en geïsoleerde omgeving geplaatst. Deze dieren behoren niet tot een plaatselijke levensvatbare populatie en hun verdwijnen van de planlocatie heeft derhalve geen negatieve effecten op de natuurlijke populaties. Deze afweging zou gemaakt moeten zijn voordat de dieren hier werden geplaatst. Natuurlijk is afvangen van de dieren en plaatsen in een meer natuurlijke bestendige biotoop gewenst.

² Ministerie van LNV, Toelichting tabellen soorten Flora- en faunawet, maart 2005

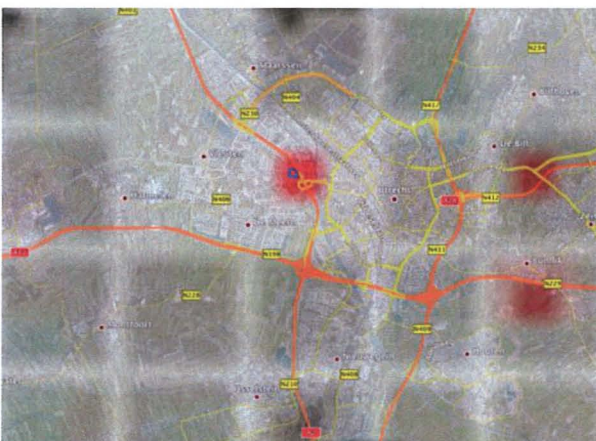
De sloot in het midden van het gebied is de enige waterstructuur, die minder recent en tijdelijk is. Deze sloot heeft een zeer verstoord karakter, waardoor een ontwikkelde waterplaten- en oeverplantenvegetatie ontbreekt. De sloot is vanaf de oevers direct diep (circa 80 cm diep) met troebel water. In de sloot zijn 13 tiendoornige stekelbaarsjes (*Pungitius pungitius*) in de lengteklasse 3 - 5 cm gevangen. Overige vissoorten ontbraken.

Het eerste bassin vanaf de Hoeveweg is een verbrede geïsoleerde sloot van zo'n 20 a 30 cm diepte. Hier is een tiendoornig stekelbaarsje aangetroffen in de lengteklasse 6-10 cm. Het betrof een vrouwelijk dier met eieren.

Hoewel de verspreidingsgegevens duiden op een mogelijke aanwezigheid van beschermde vissoorten zijn deze na intensieve bemonstering niet aangetroffen.

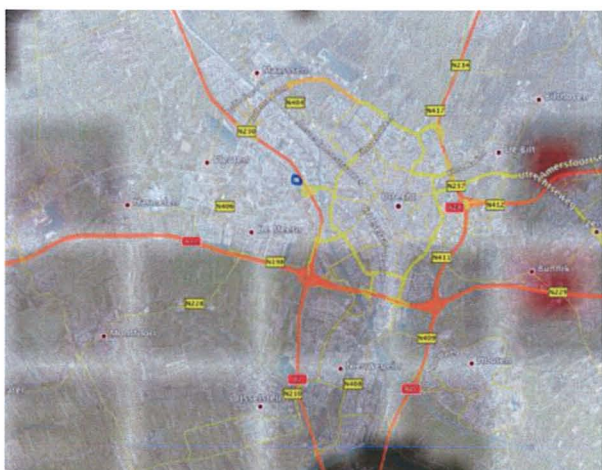
Afbeelding 6: verspreiding van Rugstreeppad (bron RAVON) planlocatie in blauw

Afbeelding 7: verspreiding van Kleine modderkruiper (bron RAVON) planlocatie in blauw

Afbeelding 8: verspreiding van Grote modderkruiper (bron RAVON) planlocatie in blauw

Afbeelding 9: verspreiding van Bittervoorn (bron RAVON) planlocatie in blauw

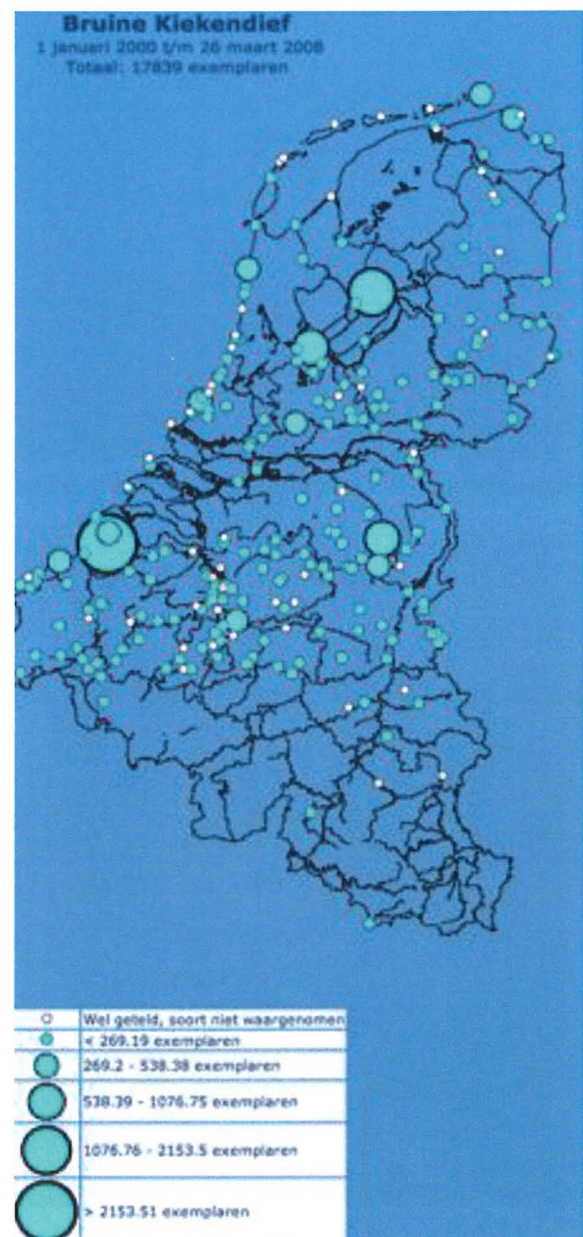
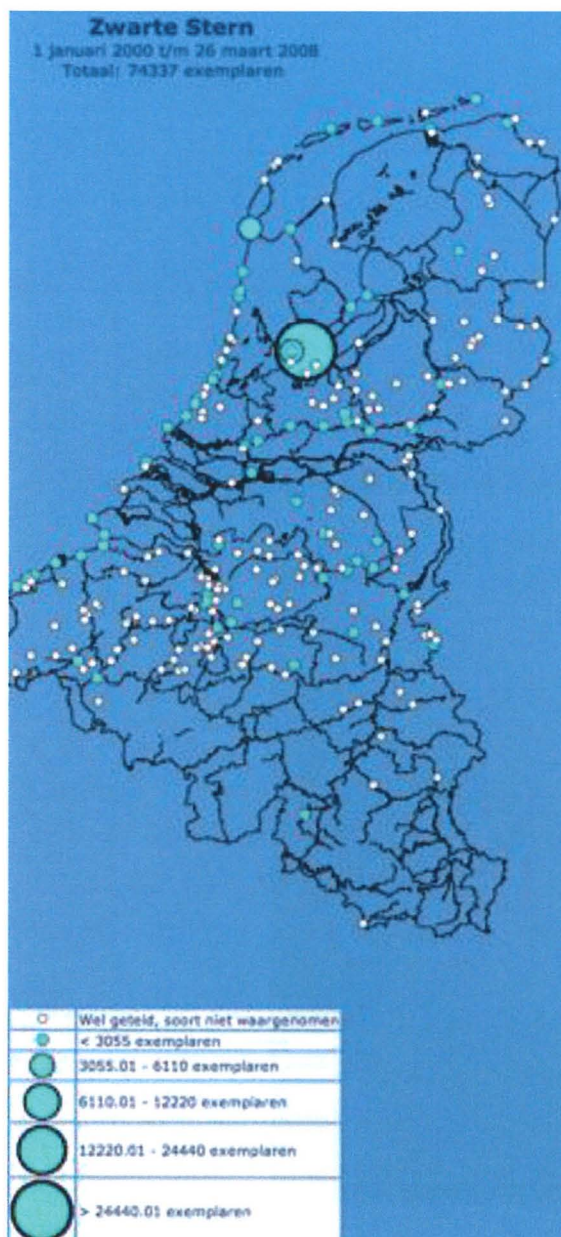
Afbeelding 10: elektro vissen

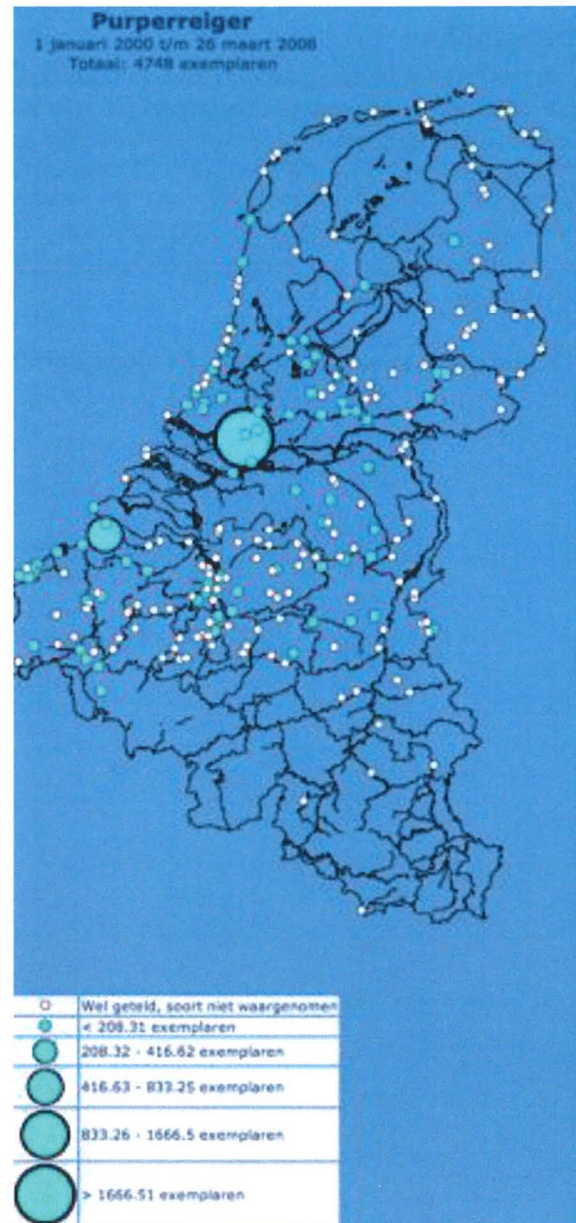
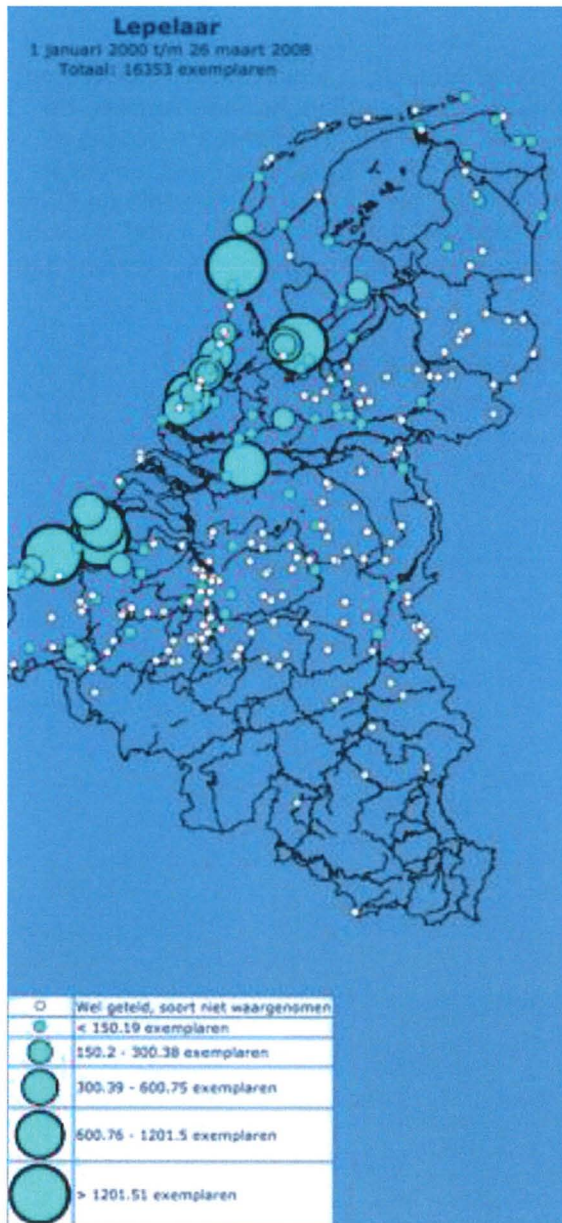
Broedvogels

Geschikte broedstructuren ontbreken op de planlocatie. Het verstoren van broedvogels, en de consequenties ten opzichte van de Flora- en faunawet, is derhalve niet aan de orde. Het plangebied is gelegen direct aan de snelweg en grenst niet meer aan meer natuurlijke leefgebieden voor broedende, of foeragerende vogels.

Vanuit de M.E.R. commissie kwam de specifieke vraag:

Geef aan of en zo ja welke effecten het voornemen heeft op beschermde soorten zijn. Besteed in het bijzonder aandacht aan trekvogels. Denk hierbij aan vogelsoorten die vanuit de Flevopolder en het IJsselmeergebied in een smalle strook naar het zuid/zuidwesten vliegen richting overwinteringgebieden. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om de gestuwde trek (trekverdichting) van soorten als Zwarte Stern, Bruine Kiekendief, Purperreiger en Lepelaar.

De planlocatie is qua inrichting niet van functioneel belang voor een van bovengenoemde vogels. Ook de geïsoleerde ligging ten opzichte van meer natuurlijke leefgebieden van de bovengenoemde soorten draagt hieraan bij. Er is onvoldoende foerageergebied aanwezig op en in de directe omgeving van het plangebied. De ligging van de snelweg A2 direct naast het plangebied maakt ook dat de bovengenoemde soorten eerder de planlocatie zouden mijden. Trek vanuit de Flevopolder en het IJsselmeergebied zal voor de genoemde moerasvogels eerder lopen door het Utrechts- en Hollands plassengebied.

Zoogdieren

Op de locatie is een haas (*Lepus europaeus*) waargenomen en zijn uitwerpselen van bruine rat (*Rattus norvegicus*) aangetroffen. Het is mogelijk dat er een enkel individu van een beschermde soort op de locatie kan worden aangetroffen, zoals egel (*Erinaceus europaeus*), bunzing (*Mustela putorius*), mol (*Talpa europea*), konijn (*Oryctolagus cuniculus*), veldmuis (*Microtus arvalis*) en spitsmuizen. Deze soorten zijn weliswaar beschermd middels de Flora- en faunawet, maar worden aangeduid als algemene soorten (AMvB artikel 75, tabel 1), waarvoor in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen geen ontheffing meer hoeft te worden aangevraagd.

De locatie is niet van belang als vaste verblijfplaats voor vleermuizen.

Advies

Met betrekking tot de projectplanning:

- De planning voor beide locaties ondervindt geen belemmeringen door planologische gebiedsbescherming op basis van natuurwetgeving.
- Ten tijde van de inspectie en het aanvullend veldonderzoek naar vissen, zijn er geen beschermde soorten aangetroffen. Deze worden niet verwacht door het ontbreken van geschikte biotoop. Een ontheffing op de Flora- en faunawet is derhalve niet vereist.
- Algemeen voorkomende soorten zoals egel, haas, bruine rat, mol, konijn, veldmuis, bunzing, spitsmuizen, bruine kikker, bastaardkikker, kleine watersalamander en gewone pad kunnen mogelijk worden aangetroffen. Deze soorten zijn weliswaar beschermd middels de Flora- faunawet, maar worden aangeduid als algemene soorten (AMvB artikel 75, lijst 1). Hiervoor hoeft in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen geen ontheffing meer te worden aangevraagd. Het voorkomen van deze soorten wordt door de geplande ontwikkelingen niet in gevaar gebracht.
- De locatie is niet van enig functioneel nut voor de vogeltrek. Foerageer of rustplaatsen ontbreken in en om de planlocatie.

Bronnen

www.utrecht.nl

www.vogelbescherming.nl

www.natuurloket.nl

www9.minlnv.nl

www.ravon.nl

www.sovon.nl

www.trektellen.nl

Broekhuizen, S., et al., *Atlas van de Nederlandse Zoogdieren*, KNNV, Utrecht, 1992.

Delft, J.J.C.W. van en W. Schuitema, *Werkatlas amfibieën en reptielen in Noord-Brabant*, RAVON Noord-Brabant, Tilburg/ Stichting RAVON, Nijmegen, 2005.

Diepenbeek, A. van, *Veldgids diersporen*, KNNV, Utrecht, 1999.

Diepenbeek, A. van & J. van Delft, *Het waarnemen van amfibieën en reptielen*, RAVON, Nijmegen, 2006.

Diepenbeek, A. van & R. Creemers, *Herkenning amfibieën en reptielen*, RAVON, Nijmegen, 2006.

Eekelen, R., et al., *Kruipers in de polder*, Bureau Waardenburg rapport nr.06-123, 25 juli 2006.

Elphick, J. et al., *Atlas van de vogeltrek*, Tirion -Vogelbescherming Nederland, 2007

Kapteyn, K., *Vleermuizen in het landschap*, Schuyt & Co, 1995.

Lenders, H.J.R. en C.C.H. Marijnissen, *Waarnemen en herkennen van amfibieën en reptielen in het veld*, Stichting RAVON, Nijmegen, 1993.

Limpens, H., et al., *Atlas van de Nederlandse vleermuizen*, KNNV, Utrecht, 1997.

Meijden, R. van der, *Heukels' Flora van Nederland*, Wolters-Noordhoff, 1996.

Ministerie van LNV, *Toelichting tabellen soorten Flora- en faunawet*, maart 2005.

SOVON Vogelonderzoek Nederland, *Atlas van de Nederlandse broedvogels; verspreiding, aantallen, verandering* - Nederlandse Fauna 5. Naturalis, KNNV Uitgeverij & EIS-Nederland, Leiden, 2002.

Spikmans, F. & J. Kranenbarg, *Herkenning zoetwatervissen*, RAVON, Nijmegen, 2006.

Spikmans, F. & T. de Jong, *Het waarnemen van zoetwatervissen*, RAVON, Nijmegen, 2006.

Twisk, P., et al., *Zoogdieren van West-Europa*, KNNV, Utrecht, 1994.

Weeda, E.J. et al., *Nederlandse Oecologische Flora*, KNNV, Leiden, 1999.

Bijlage: natuurloket

Rapportage voor kilometerhok X:132 / Y:456

Soortgroep	FF*	FF23*	H/V*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten	3			9	goed	-	1991-2006
Mossen			0	0	slecht		1996-2006
Korstmossen					niet onderzocht		1991-2006
Paddenstoelen				1	slecht	0%	1991-2006
Zoogdieren					niet onderzocht		1996-2006
Broedvogels		35		5	goed	0%	1995-2006
Watervogels					niet onderzocht		96/97-03/04
Reptielen					niet onderzocht		1992-2006
Amfibieën	1	0	0	0	matig	26-50%	1992-2006
Vissen					niet onderzocht		1992-2006
Dagvlinders					goed	51-100%	1995-2006
Nachtvlinders					niet onderzocht		1980-2005
Libellen					matig		1992-2006
Sprinkhanen					niet onderzocht		1992-2006
Overige ongewervelden					niet onderzocht		1992-2006

* Legenda

FF = Flora- en faunawet
lijst 1 / lijst 2+3
H/V = Habitatrichtlijn (alleen
bijlage 1 en 2) of Vogelrichtlijn
RL = Rode Lijst
{#} = tevens meetnetgegevens
verzameld.

Volledigheid onderzoek: Hiermee
wordt aangegeven of op basis van
de gebrachte bezoeken een volledig
overzicht is te verwachten van de
soorten van de betreffende
soortgroep. Een **toelichting** op
deze categorieën kunt u vinden
onderaan deze rapportage.

Actualiteit: per groep is
aangegeven uit welke periode de
gegevens zijn opgenomen.

■ niet van toepassing

Rapportage voor kilometerhok X:132 / Y:457

Soortgroep	FF*	FF23*	H/V*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten	2			7	goed	-	1975-2004
Mossen			0	0	slecht		1996-2006
Korstmossen					niet onderzocht		1991-2006
Paddenstoelen					niet onderzocht		1991-2006
Zoogdieren					slecht	51-100%	1996-2006
Broedvogels		1			slecht	0%	1995-2006
Watervogels		5			slecht	0%	96/97-03/04
Reptielen					niet onderzocht		1992-2006
Amfibieën	1	0	0	0	slecht	0%	1992-2006
Vissen					niet onderzocht		1992-2006
Dagvlinders					niet onderzocht		1995-2006
Nachtvlinders					niet onderzocht		1980-2005
Libellen					matig		1992-2006
Sprinkhanen					slecht		1992-2006
Overige ongewervelden					slecht		1992-2006

